

بررسی ویژگی‌ها و ساختار

زبان گیلکی

(گویش رشتی)

تحقیق و نگارش

مسعود پورهادی

با همکاری

بیژن شهرستانی

پورهادی، مسعود، ۱۳۳۲ -

بررسی ویژگی‌ها و ساختار زبان گیلکی (گویش رشتی)

تحقیق و نگارش مسعود پورهادی؛ بیژن شهرستانی

— رشت : فرهنگ ایلیا، ۱۳۸۴.

۲۵۴ ص. ۴ - ۲۹ - ۸۶۸۴ - ۹۶۴ ISBN

فهرست‌نویسی: بر اساس اطلاعات فیبا.

کتابنامه: ص. ۲۵۳ - ۲۵۴.

۱. گیلکی الف. شهرستانی، بیژن. ب. عنوان.

خ ۴۹۹

پ ۹۲ / ی ۳۲۶۸ PIR

م ۸۳ - ۴۱۷۹۱

کتابخانه ملی ایران

مرکز ایلیا

مسعود پورهادی

بیژن شهرستانی

بررسی ویژگی‌ها و ساختار

زبان گیلکی (گویش رشتی)

آماده‌سازی و نظارت هادی میرزائزاد موحد

طرح جلد شاهین بشرا عکس روی جلد مسعود پورجعفری

چاپ نخست ۱۳۸۴ شمارگان ۲۲۰۰ نسخه

چاپ آرنک صحافی کتیه‌گیل

شابک: ۹۶۴-۸۶۸۴-۲۹-۴ ISBN 964-8684-29-4

همه‌ی حقوق این کتاب محفوظ است.

نشر فرهنگ ایلیا، رشت، خ شریفی، شماره ۲۸۰، تلفاکس ۲۲۲۰۹۰۸

E.mail: farhangilia@yahoo.com

فهرست

۹	 مقدمه
۲۱	 فصل اول / ساخت آوایی
۵۵	 فصل دوم / واژه
۱۸۵	 فصل سوم / جمله
۱۱۹	 پیوست‌ها

«زبان‌ها و گویش‌ها ثروت ملی جوامع بشرند،
تنوع زبانی نه تنها عامل منفی نیست (مثلاً در
حفظ وحدت ملی) بلکه مانند تنوع زیستی یک شرط
مهم برای رهایی از تحجر و تضمین انعطاف پذیری است.»
امیلیا نرسیسیانس (مباحثی در دوزبانگی و...)

زبان گیلکی به علت حضور تاریخی‌اش در کنار زبان پارسی و دیگر زبانهای
ایرانی به مثابه بخشی از فرهنگ ایران، به دلیل موقعیت جغرافیایی‌اش تا دهه‌های
اخیر کمتر تحت تاثیر ارتباط با اقوام دیگر قرار گرفت و تا حد زیادی زبان
گفتاری گیلکی توانست از میدان‌های نفوذ زبان‌های دیگر در امان بماند و به همین
خاطر یادگارهای فراوانی از زبان کهن ایرانی در خود حفظ کرده است.

آثار یافته شده در منطقه گیلان و حضور همچنانی برخی از آیین‌ها و
باورداشت‌ها، نشان از تمدن پیشرفته و فرهنگ منحصر به فرد این سرزمین
باستانی دارد. با توجه به تغییر شرایط اجتماعی و رشد ارتباطات و حضور
رسانه‌های گروهی در شهرها و روستاها، آموزش و پرورش، طرح‌های صنعتی و
گردشگری و رابطه‌ی نزدیک با زبان فارسی، زبان گیلکی به سرعت در حال تغییر
است و به سمت فراموشی می‌رود.

به همین خاطر ثبت و گردآوری علمی ساز و کارهای زبان گیلکی می‌تواند در جهت پژوهش‌های زبان‌شناسانه، مردم‌شناسی و غیره ... مفید واقع شود و نکاتی از ابهامات متون کهن فارسی را روشن گرداند و سندی ماندگار برای درک تاریخی و تطبیقی زبان‌های ایرانی برای مطالعه آیندگان فراهم آورد.

کتاب حاضر تلفیقی از نگارش و گسترش مطالب پراکنده برگرفته از منابعی است که در پایان کتاب نام و نشان‌شان آمده است. برای نگارش برخی مطالب به منابع گوناگون مراجعه کرده و کوشش نموده‌ام تا با دقت آن‌ها را در راستای اهداف کتاب انتخاب و ارایه کنم؛ در برخی از متون خطاهایی وجود داشت و یا نادقیق بوده، نکاتی به آن‌ها افزوده‌ام. گستردگی و فشردگی مطالب بنا بر درکم نسبت به اهمیت موضوع بوده است. در مواردی مانند فعل، مصدر، هنوز کار ناکرده فراوان است که پرداختن به آن مجال بیشتری می‌طلبد.

مباحث این کتاب در طی چند سال فراهم آمد. در جریان بازخوانی متن به قصد آماده کردن برای چاپ، نارسایی‌هایی را که در هنگام نوشتن به چشم نیامد، ویراستار کتاب، بیژن شهرستانی، یادآور شد. این یادآوری‌ها به‌خصوص در مبحث مصدر و افعال، به همکاری برای بازنویسی و نوشتن دوفره این مباحث منجر شد.

بی‌تردید هنوز کاستی‌ها و خطاهایی در این نوشته وجود دارد که در بازبینی‌ها به چشم نیامدند. امیدواریم خوانندگان تیزبین و هوشیار آن‌ها را بیابند و گوشزد کنند.

از آن‌جا که کوشش‌گر تدوین این مطالب با بافت آوایی و ساخت جمله‌ای و واژگانی لهجه مرکزی استان گیلان (شهر رشت و اطرافش) آشنایی دارد، سعی کرده مطالب را در چارچوب بافت گویش رشتی دنبال کند و هیچ منظور دیگری برای پرداختن به این گویش در کار نبوده است.

در پایان از دوستانم هادی میرزائزاد موحد، مدیر انتشارات فرهنگ‌ایلیا، و خانم پورا احمد حروف‌چین نشریه گیله‌وا که برای چاپ و تایپ این کتاب زحمات فراوانی کشیده‌اند، تشکر می‌کنم.